

Open brief

Reactie op de doelen en plannen van de heer Souverein

In zijn [ingezonden brief](#) *Ontwikkeling gebaseerd op concrete doelen en plannen* van 7 juni promoot de heer Souverein opnieuw het concept van grootschalige landbouw in ons binnenland. Dat is niet zo vreemd, want via zijn bedrijf Terra Invest hoopt hij hier veel aan te verdienen zonder persoonlijk veel risico te lopen. Hij vertegenwoordigt immers nog steeds de Mennonieten die zich in Suriname willen vestigen om ons bos te vernietigen ten bate van hun grootschalige landbouw. Om zijn doelen en plannen (die zijn gebaseerd op wat de Mennonieten willen) veel mooier te laten klinken dan ze zijn, gaat hij echter voorbij aan een aantal belangrijke punten die ik hieronder vermeld en bespreek.

- In de 2de alinea van zijn brief schrijft de heer Souverein dat de Surinaamse kerndoelstelling “vervang economische pijler ‘goud en olie’ op termijn door ‘toerisme en agrarische productie’” alleen bereikt kan worden door de agrarische productie te laten groeien van zo’n 45 miljoen export per jaar naar minimaal US\$ 4 miljard in 2040. Dat is complete onzin. Op dit moment is het totale BBP (Bruto Binnenlands Product) van Suriname ongeveer US\$ 3,6 miljard. De heer Souverein wil de landbouwsector dus binnen 16 jaar groter maken dan de complete Surinaamse economie op dit moment is. Over luchtfietserij gesproken. En waarom laat hij het toerisme helemaal buiten beschouwing na het eerst te noemen? Het toerisme is juist een sector die, indien goed aangepakt, kan bloeien met een heel beperkte invloed op de natuur. Omzetten van de bossen in het binnenland naar landbouwgronden zal een negatief effect hebben op het toerisme naar Suriname.

- In de 3de alinea komt de heer Souverein terug op het laten groeien van de agrarische productie met een factor 89. Die groeifactor is, zoals reeds aangegeven, totaal onrealistisch. Een realistische groei (bijvoorbeeld verdubbeling) is ook mogelijk met kleinschalige landbouw. Het enige wat daarvoor nodig is, is een gronduitgiftebeleid waarin mensen (inclusief kleinschalige land- en tuinbouwers) niet jarenlang in onzekerheid blijven over hun grondaanvragen. Een voordeel van kleinschalige land- en tuinbouw is ook dat de zelfvoorziening van Suriname vergroot wordt, waardoor we dus minder hoeven te importeren. De grootschalige landbouw met monoculturen waar de heer Souverein zo’n groot voorstander van is, is puur gericht op de export en verandert niets aan onze eigen voedselvoorziening.

- In de 4de alinea haalt de heer Souverein een studie aan die door LVV, ROM en Embrapa is gedaan waarin blijkt staat dat “het kustgebied niet tot nauwelijks geschikt is voor landbouw en zeker niet voor de productie van *commodities* als soja, mais en andere granen. Naast de kwaliteit van de bodem speelt daarbij de hoogte van het land een rol, maar ook zeker de eigendomsverhoudingen. Veel land in de kuststrook is in eigendom van relatief kleine landeigenaren.” Met deze opmerking zijn heel veel dingen mis.

Ten eerste is de kwaliteit van de bodem in het kustgebied prima voor landbouw zolang je de juiste gewassen kiest. Kleigronden zijn heel vruchtbaar maar moeilijk bewerkbaar. De honderden plantages met suikerriet, katoen en bacove die in de koloniale tijd zijn gesticht en de vele kleine land- en tuinbouwpercelen die er nu nog steeds zijn, getuigen daarvan.

Ten tweede is de hoogte van het land inderdaad een probleem omdat er meer overstromingsgevaar dreigt door de stijgende zeewaterspiegel die wordt veroorzaakt door de antropogene (door mensen

veroorzaakte) klimaatverandering. De grootschalige landbouw die de heer Souverein wil, draagt echter op drie manieren (vernietiging CO₂-vastleggend bos, uitstoot CO₂ en uitstoot methaan) fors bij aan die gevaarlijke zeespiegelstijging (zie de uitleg verderop).

Ten derde hoeven de eigendomsverhoudingen geen onoverkomelijk probleem te zijn. Hoewel veel grond in de kuststrook eigendom is van kleine landeigenaren zijn er ook forse stukken die eigendom zijn van grote landeigenaren, inclusief de Surinaamse overheid. Voor een goede prijs zullen veel eigenaren bereid zijn hun grond te verkopen of tijdelijk in grondhuur af te staan.

Ten vierde is er iets vreemds met de gewassen die de heer Souverein als voorbeeld geeft, namelijk “soja, mais en andere granen.” Soja is geen graan, en de kuststrook is uitstekend geschikt voor rijst (wel een graan) zoals iedereen in Nickerie kan vertellen. Waarom noemt hij dan speciaal soja en mais, terwijl dat allebei gewassen zijn die in Suriname tot nu toe slechts op kleine schaal geteeld worden? Ik heb de studie van LVV, ROM en Embrapa niet gelezen, maar het antwoord is eenvoudig: Embrapa is de Empresa Brasileira de Pesquisa Agropecuária, een landbouwonderzoeksinstituut van de Braziliaanse overheid die zich richt op het ondersteunen van de Braziliaanse landbouw. Sinds een jaar of 20 is er enorme groei van de Braziliaanse rundvleessector. Er zijn nu meer dan 230 miljoen koeien in Brazilië, en om die allemaal ruimte en eten te geven worden er in Brazilië elk jaar duizenden vierkante kilometers bos gekapt. De Braziliaanse overheid wil echter nog veel meer koeien omdat ze meer vlees willen produceren en exporteren (nu al meer dan 10 miljoen ton productie en 2,5 miljoen ton export per jaar), en ze hebben dus ook meer voedsel voor die koeien nodig. Soja en mais zijn de belangrijkste bijvoeding van koeien. Embrapa heeft dus niet aan het rapport meegewerkt om ons te helpen met het verbeteren van onze voedselvoorziening, maar omdat ze willen dat wij voer voor hun koeien gaan produceren. Het produceren van rundvlees zorgt echter voor drie grote problemen: 1) er worden grote hoeveelheden primair bos gekapt voor weilanden en het produceren van soja en mais, wat zorgt voor biodiversiteitsverlies. 2) Het kaalkappen en verbranden van bossen zorgt ook voor veel CO₂ (broeikasgas) in de atmosfeer terwijl het verdwenen bos geen CO₂ meer kan opnemen. 3) Koeien produceren bovendien heel veel methaan (een heel sterk broeikasgas), veel meer dan bijvoorbeeld varkens en kippen. De vrijgekomen CO₂ en methaan zorgen voor opwarming van de aarde, waardoor het ijs op de zuidpool smelt en de zeespiegel stijgt. Die stijgende zeespiegel bedreigt onze kustvlakte en de woon- en vruchtbare landbouwgebieden die daar liggen, zoals we kortgeleden weer hebben gezien te Weg naar Zee. Door het produceren van soja en mais in ons binnenland ten behoeve van de Braziliaanse veestapel wordt indirect dus de land- en tuinbouw in ons kustgebied moeilijker gemaakt.

- In de 4de alinea (onder de afbeelding) schrijft de heer Souverein ook dat een landbouwproductie van US\$ 4 miljard alleen efficiënt mogelijk is ten zuiden van de kuststrook. Behalve dat deze hoeveelheid onrealistisch is en efficiënte productie van landbouwgewassen anders dan soja en mais ook prima in de kuststrook kan plaatsvinden (zie hierboven), zijn er nog andere problemen met zijn standpunt. Hoewel hij het anders doet voorkomen, bestaan de gebieden ten zuiden van de kuststrook voor het grootste deel uit primair bos en savannes. Het kaalkappen van grote gebieden is dus onvermijdelijk als je hier grootschalige landbouw wilt bedrijven en gaat dus direct ten koste van de kansen om carbon credits te krijgen voor (en dus geld te verdienen met) bosbehoud. Verder hebben de gebieden tussen Patamacca en Apoera waar hij naar verwijst wel een redelijke bodemstructuur, maar zijn ze heel erg arm aan voedingsstoffen. Dat is de reden dat kostgrondjes in het binnenland slechts enkele jaren redelijke opbrengsten geven voor ze zijn uitgeput. Grootschalige productie in deze gebieden is daardoor alleen mogelijk als er grote hoeveelheden (kunst)mest gebruikt worden. Gezien de open structuur van de

bodem gaat dit onvermijdelijk gepaard met het uitspoelen van forse hoeveelheden meststoffen. Die stoffen komen eerst in het grondwater en daarna in de kreken en rivieren. De planten en dieren in het gebied zijn echter aangepast aan het groeien op arme bodems en in voedselarm water. Een toevloed van voedingsstoffen zal daardoor leiden tot het doodgaan van vele planten en dieren in het gebied. Er zal ook veel erosie optreden doordat de grond niet langer vastgehouden wordt door boomwortels en jaarlijks meerdere malen wordt omgewoeld door machines. Soorten die van nature niet in het gebied thuishoren zullen er wel gaan groeien, maar het eindresultaat zal een heel sterke vermindering van de biodiversiteit zijn (vrijwel nul biodiversiteit in de landbouwgebieden, veel minder dan we gewend zijn in de omliggende bossen) terwijl de koele zwartwaterkreken in het gebied zullen veranderen in warme groenwater- en modderkreken.

- 5de alinea. Ik ben het met de heer Souverein eens dat er een goed landinrichtingsplan moet komen voor Suriname. Zoals uit het bovenstaande duidelijk geworden zal zijn, is in zo'n plan echter uitdrukkelijk géén plaats voor grootschalige landbouwactiviteiten ten zuiden van de kustvlakte, aangezien deze niet kunnen plaatsvinden zonder aanzienlijke bosvernietiging, daarmee gepaard gaande sterke erosie en het gebruik van grote hoeveelheden meststoffen die zonder twijfel deels zullen uitspoelen. Ondanks wat de heer Souverein ons probeert wijs te maken, is er geen harmonie mogelijk tussen wat hij wil en het duurzaam behoud van ons bos. Ook zonder, of beter gezegd, juist zonder de plannen van de heer Souverein kan Suriname op landbouwkundig gebied groeien en vooruitgaan. Wat we daarvoor nodig hebben, behalve een goed doordacht landinrichtingsplan, is wettelijke vastlegging van de grondrechten (en -plichten) van inheemse en in stamverband levende gemeenschappen, een rechtvaardig en verstandig gronduitgiftebeleid voor de rest van het land en technische ondersteuning van land- en tuinbouwers door onafhankelijke deskundigen van het ministerie van LVV. We weten allemaal dat Suriname een rijk en gezegend land is. Het wordt tijd dat deze en toekomstige regeringen ervoor zorgen dat deze rijkdommen en zegeningen op een goede manier terecht komen bij de bevolking, zodat we samen kunnen werken aan het duurzaam benutten ervan.

- In de 6de (laatste) alinea stelt de heer Souverein "Concrete duurzame ontwikkeling van Suriname is alleen mogelijk met een duidelijke strategie en concept, een duidelijk plan van aanpak en transparantie voor en draagvlak onder de bevolking." Ik ben het daar geheel mee eens. Zoals we de afgelopen maanden echter allemaal hebben kunnen horen en lezen zijn transparantie voor en draagvlak onder de bevolking echter nauwelijks te vinden als het gaat om de plannen van de heer Souverein. Wat we wel zien is dat hij hier Mennonieten heen wil halen die overal ter wereld waar ze zich vestigen een spoor van bosvernietiging en boze inwoners achterlaten. Ondanks dat het intussen duidelijk is dat zowel de bevolking als de regering geen Mennonieten in Suriname willen, blijft hij echter proberen om zijn plannen door te drukken. In plaats van grootschalige natuur- en milieuvernietigende landbouw in het binnenland door een buitenlandse groep mensen met eigen wetten en regels die contact met de bevolking zoveel mogelijk vermijden, kunnen we veel beter inzetten op verbetering en uitbreiding van de landbouw in het kustgebied, groei van de toerismesector, uitbreiding van de rest van de dienstensector, productie van bosbijproducten, lokale verwerking van hout en export van houten eindproducten (i.p.v. rondhout) en aanpak van corruptie. Diversificatie van de economie, dus het ontwikkelen van veel verschillende sectoren, maakt de economie bovendien veel weerbaarder dan het inzetten op slechts twee producten (soja en mais).

Auke Hielkema

P.S.: De heer Souverein heeft, namens de Mennonieten, de Kwinti US\$ 300.000 of US\$ 250.000 (het bedrag verschilt op de door hem geschreven papieren!) aangeboden ter ontwikkeling van hun leefgebied als ze akkoord gaan met het omzetten van 35.194 hectare van hun leefgebied (ter vergelijking: het complete district Paramaribo is ongeveer 18.200 hectare). Dat is dus minder dan 9 dollar per hectare bos (gelijk aan twee voetbalvelden) die vernietigd wordt en waar de Kwinti niet meer kunnen vissen en jagen, waar ze geen vruchten en medicinale planten meer kunnen verzamelen, waar ze geen bomen meer kunnen zagen voor korjalen en huisplanken, waar ze geen kostgrondjes meer kunnen aanleggen, waar ze geen toeristen meer kunnen brengen. Dat is geen hulp bij ontwikkeling, dat is een poging tot schaamteloze uitbuiting.